

Νικόλαος Π. Σοϊλεντάκης, Δρ Νομ.

Πρόεδρος Έφετών Δ.Δ. έ.τ.

Οί Θρακιώτες κατά την Έπανάσταση τοῦ 1821¹

1. *Τά πάνδεινα έκθύμως άγωνιζόμενοι.* Οί Θρακιώτες, άν και ζούσαν δίπλα στό κέντρο τής Όθωμανικής αύτοκρατορίας, δέν δίστασαν νά συμμετάσχουν και νά προκινδυνεύσουν κατά τήν Έπανάσταση τοῦ 1821. Ή Σωζόπολις έπανάστατjσε στίς 17 Άπριλίου 1821, υπό τόν μητροπολίτη Παΐσιο Πρικαίο από τήν Άνδρο και τόν άδελφό του Δημήτριο Βάρη. Μέ τούς 5.000 έπανάστατες ένώθηκε ό Βούλγαρος βοεβόδας Άντώνωφ μέ 500 άνδρες². Ό Τοῦρκος πασᾶς τής Άγχιάλου Χουσεΐν περικύκλωσε τούς έπανάστατες στή θέση Κιούπκιοϊ μεταξύ Σωζοπόλεως και Άγαθουπόλεως. Μετά από τριήμερη μάχη οί έπανάστατες ήττήθησαν και κατεσφάγησαν. Στίς 25 Άπριλίου καταλήφθηκε και ή Σωζόπολις και άπαγχονίσθηκαν ό μητροπολίτης Παΐσιος και οί πρόκριτοι: Χατζή-Άσλάνης, ό ιερέας Άντωνάκης Σκουλόγλου, ό Θανασάκης Θανάσογλου.

Τήν ίδια μέρα πού έπανάστατjσε ή Σωζόπολις, ό πρώην Οίκουμενικός Πατριάρχης **Κύριλλος Στ' Σερμπέτζογλου**, πού ζούσε στήν Άδριανούπολη, κατόπιν έκδοθέντος φερμανίου άπαγχονίσθηκε, από τό παράθυρο τοῦ Συνοδικοῦ, άφοῦ δυό φορές έσπασε τό σχοινί. Τό φερμάνι άνακαλύφθηκε κατά τήν άπελευθέρωση τό 1920³. Έκτός από τόν Πατριάρχη φονεύθηκαν ό πρωτοσύγγελος Θεόκλητος, ό ιερομόναχος Ίάκωβος Άρζουμάνογλου και πρόκριτοι, συνολικά τριάντα δυό Άδριανουπολίτες. Μεταξύ τών προκρίτων ήταν και ό νέος Δημήτριος Ζῶτος. Ό Ζῶτος καρατομήθηκε, άφοῦ άρνήθηκε νά έξιςλαμισθει και νά διαλέξει μεταξύ δυό ωραίων Όθωμανίδων, παρά τίς παρακλήσεις τους. Λέγεται, ότι τοῦ φώναζαν: «*Έλα λυπήσου τή νιότη σου και πάρε μία από τίς δυό μας*». Έκείνος άπάντησε: «*-Χριστιανός γεννήθηκα, χριστιανός θά πεθάνω*». Τά λείψανα όλων ρίχθηκαν στόν Έβρο, ό όποιος εκείνη τήν έποχή είχε πλημμυρήσει και έξεβράσθησαν στήν Αΐνο. Τοῦ Κυρίλλου έκβράσθηκε στό Πύθιον, όπου ένταφιάσθηκε και μετά από χρόνια μεταφέρθηκε στήν Άδριανούπολη. Έπακολούθησαν σφαγές στα χωριά Ίσακ πασά (Ίσαάκιο),

¹ Άπόσπασμα από τό βιβλίο μας, Ίστορία τοῦ Θρακικοῦ Έλληνισμοῦ, τομ. Α', 2004

² Για τή συμμετοχή τών Βουλγάρων στήν Έπανάσταση, βλ. Ν. Τόντορωφ, Ή Βαλκανική διάσταση τής Έπανάστασης τοῦ 1821, 1982.

³ βλ. τό κείμενο στα Θρακικά, Έκτακτον Τεύχος, 1931, σελ. 249, Τ. Τσονίδη, Κύριλλος Στ', Όρεσιάς 1986.

Λουλά-Κουρουσού (Σοφικό) καί Σεϋμέν (Άσημένιο), από τίς όποιες έλάχιστοι επέζησαν, έγκαταλείψαντες τά χωριά τους. Οί έγκαταλειφθεΐσες έλληνικές περιουσίες περιήλθαν ώς τσιφλίκια σέ τούρκους αγάδες. Έπίσης, οί σφαγές στό άμιγές έλληνικό Διδυμότειχο όδήγησαν στή σοβαρή μείωση τοϋ πληθυσμοϋ του⁴. Άπαγχονίσθηκαν έπίσης, οί μητροπολίτες Μυριοφύτου Νεόφυτος, ό Γάνου καί Χώρας, ό Άγχιάλου Εϋγένιος Καραβίας, ό Μεσημβρίας Ίωσήφ Λεφάκης.

Τόν Ίούνιο τοϋ 1821 άπαγχονίσθηκαν οί μητροπολίτες, Άδριανουπόλεως Δωρόθεος Πρώιος, ό Δέρκων Γρηγόριος, ό Τυρνόβου Ίωαννίκος καί ό Θεσσαλονίκης Ίωσήφ. Ό Δέρκων Γρηγόριος, από τή Ζουμπάτα Πατρών, μαζί μέ τόν Άδριανουπόλεως Δωρόθεο από τήν Χίο, τόν Τυρνόβου Ίωαννίκιο από τή Φωκίδα, καί τόν Θεσσαλονίκης Ίωσήφ από τή Δημητσάνα, άπαγχονίσθηκαν τήν ΐδια ήμέρα 4 Ίουνίου 1821. Άφοϋ άρνήθηκαν νά έξομώσουν, συνοδευόμενοι από τόν δήμιο μέ ένα καραβάκι, όδηγήθηκαν στό θρακικά παράλια τοϋ Βοσπόρου, ψάλλοντας τή νεκρώσιμό τους άκολουθία. Στό Άρναούτκιοϊ άποβίβασαν καί άπαγχόνησαν τόν Τυρνόβου Ίωαννίκιο, στό Μέγα Ρεϋμα τόν Άδριανουπόλεως Δωρόθεο Πρώιο, στό Νεοχώριο τόν Θεσσαλονίκης Ίωσήφ. Τελευταΐον άπαγχόνισαν τόν έβδομηντάχρονο Δέρκων Γρηγόριο, στήν έδρα τής μητροπόλεως του, τά Θεραπειά. Μόνος του πέρασε τήν θηλειά στό λαιμό του, τήν όποία προηγουμένως εύλόγησε. Τά λείψανα τών ιεραρχών παρέμειναν κρεμασμένα επί τρεΐς ήμέρες. Τήν τρίτη παραδόθηκαν στόν όχλο, πού έκδήλωσε τό μίσος του κακοποιώντας τα καί στή συνέχεια τά έρριξε στόν Βόσπορο. Τίς λεπτομέρειες τοϋ θανάτου τοϋ μητροπολίτου Δέρκων Γρηγορίου άφηγήθηκε ό δήμιος, πού ήταν έξωμότης χριστιανός. Ό μαρτυρικός θάνατος τοϋ Δέρκων μαλάκωσε τήν ψυχή του, μετάνοιωσε, γύρισε στήν προτέρα πίστη του καί ζήτησε άσυλο στό Πατριαρχείο. Έκεί, άφηγήθηκε τά γεγονότα στόν Γεώργιο Άφθονίδα καί αυτός, στόν μεγάλο ιστορικό μας Κ. Παπαρρηγόπουλο. Τίς αυτές ήμέρες, στίς Σαράντα Έκκλησίες άπαγχονίσθηκαν οί φιλικοί, ό ιερεύς Κωνσταντίνος, ό Χατζή Μαζαράκης, ό Χατζή Δημητράκης καί ό Χατζή Νικολάου. Όταν άπαγχονίσθηκαν στήν Κεντρική Άγορά τής πόλεως, όπου

---

⁴ βλ. έκτενωΐς Άπ. Εϋθυμιάδη, Ή συμβολή τής Θράκης στούς άπελευθερωτικούς άγώνες τοϋ Έθνους, 2001, σελ. 226-228.

ήσαν τά κρεοπωλεΐα, οί παρευρισκόμενοι χριστιανοί καί άλλοεθνεΐς άφηγήθηκαν, ότι είδαν πύρινες γλώσσες πάνω άπό τά κεφάλια τους⁵.

Κατά τήν Έπανάσταση ιδιαίτερα έπαθε ή Αΐνος. Στίς 17 Απριλίου 1821 έπεσαν 25 Αϊνίτες, μεταξύ τών όποιών καί ό νεομάρτυς Στέφανος. Άμέσως, 73 άτομα άπό τήν Αΐνο, καθώς καί άλλα άπό τή Μάκρη καί τή Μαρώνεια, συνολικά 600 άτομα, κατέφυγαν στήν Έρμούπολη τής Σύρου. Τόν Ίδιο μήνα, πρόκριτοι τής Σαμοθράκης μυημένοι στή Φιλική Έταιρεία, έπεισαν τούς κατοίκους της καί κήρυξαν έαυτούς έλευθέρους, άρνούμενοι νά πληρώσουν φόρους στους Τούρκους. Η τουρκική κυβέρνηση στήν άρχή δέν έδωσε σημασία. Όταν ό τουρκικός στόλος ύπό τόν Καρά Άλή επέστρεφε άπό έπιδρομή στό Γαλαξίδι, άποβιβάσθηκαν 1.000-2000 στρατιώτες τήν 1η Σεπτεμβρίου 1821. Ληλάτησαν τά πάντα. Έσφαξαν όσους δέν μπόρεσαν νά διαφύγουν στά βουνά ή στή θάλασσα, έκαψαν τά σπίτια καί πήραν τά ζώα. Δώδεκα άτομα κρέμασαν στά κατάρτια τών πλοίων πρός έκφοβισμό καί τούς νέους πούλησαν σκλάβους στήν Κωνσταντινούπολη. Πολλοί έξιπλαμίσθησαν για νά σωθοΐν. Μεταξύ τών έξιπλαμισθέντων ήσαν καί οί πέντε νεομάρτυρες, πού τιμώνται τήν Τρίτη τοϋ Πάσχα. Άπό τούς 10.000 κατοίκους επέζησαν 100 ψυχές. Η 1η Σεπτεμβρίου 1821 θεωρεΐται *«ήμέρα τοϋ χαλασμοϋ»*. Η σφαγή τής Σαμοθράκης συγκίνησε τόν μαθητή τοϋ Ντελακρουά, Γάλλο ζωγράφο Βενσόν (*Auguste Jean Baptiste Vinchon 1789-1855*), ό όποιος φιλοτέχνησε τόν όμώνυμο πίνακα (*Le massacre de Samothrace*), πού βρίσκεται στό Μουσείο τοϋ Λούβρου.

Ό μητροπολίτης Μαρωνείας Κωνστάντιος (1810-1821), άπό τά Μαδεμοχώρια τής Χαλκιδικής, μυημένος στή Φιλική Έταιρεία, έφθασε μέσω Θάσου στό Άγιο Όρος, τόν Μάιο τοϋ 1821. Στή Μονή τοϋ Πρωτάτου εύλόγησε τά όπλα καί έκοστράτευσε μέ τόν Έμμανουήλ Παπά στή Χαλκιδική. Η προσωπικότητά του ήταν τέτοια ώστε όταν πέθανε στό Άγιο Όρος, *“ό δέ Μπουλουμποϋτ πασάς έζήτησεν αυτόν έπιμόνως καί άνοιξας τόν τάφον αυτού, έπίστευσεν ότι άπέθανεν”*.

Στή μάχη τής Καρύστου (12.8.1821) έπεσε ό Αϊνίτης ναυτικός Άργύριος

---

⁵ Κ. Παπαϊωαννίδης, Απαγχονισμοί έν Σαράντα Έκκλησίαις = Θράκη έπιμ. Αθ. Καραθανάση, 1993, σελ. 114.

Άλπιναλμάζης. Ίδιαίτερα γνωστή είναι η δράση τής οικογενείας Βισβίζη, από τήν Αΐνο. Ο φιλικός Χατζή Αντώνιος Βισβίζης, πού διετάχθη νά βοηθήσει τήν πολιορκία τοῦ φρουρίου τοῦ Εὐρίπου, φονεύθηκε, περιπολώντας μεταξύ Εὐβοίας καί Στερεᾶς Ἑλλάδος, μέ τό πλοῖο του Καλομοῖρα. Τό Καλομοῖρα ἦταν μπρίκι, μέ 16 κανόνια καί πλήρωμα 140 ναῦτες. Μετά τόν θάνατο τοῦ Βισβίζη, τήν πλοιαρχία ανέλαβε ἡ σύζυγός του Δόμνα, ἡ ὁποία εἶχε λάβει τό βάπτισμα τοῦ πυρός κατά τόν βομβαρδισμό τής Αἴνου. Ὅταν τό πλοῖο ἐτέθη ἐκτός μάχης, ἡ Δόμνα Βισβίζη ἀποσύρθηκε στή Σῦρο. Γιά τόν Βισβίζη, ὁ Ἄνθιμος Γαζής (1764-1828), ὁ ὁποῖος τόν κατήχησε στή Φιλική Ἐταιρεία, ἀναφέρει: «Ὁ φιλογενέστατος καπετάνιος Χατζή Βισβίζης μέ τό καράβι του, ἀπό τάς ἀρχάς Ἀπριλίου 1821 μέχρι τέλους Ἰουλίου ἐδούλευσεν εἰς τόν Ἄρειον Πάγον καί μετά πάσης προθυμίας καί πίστεως ὡς οὐδείς ἄλλος...». Καί ὁ Ἰωάννης Φιλήμων (1798-1874) σημειώνει γιά τή Δόμνα Βισβίζη: "Τοιαύτη (ὡς ἡ Μπουμπουλίνα) ἀνεδείχθη ἡ Δόμνα σύζυγος Ἀντωνίου Χ" Βισβίζη πλοιάρχου. Θανατωθέντος αὐτοῦ κατά τήν πολιορκίαν τής Εὐβοίας, ἀνέλαβεν ἡ ἴδια τῆς διοίκησιν τοῦ πλοίου, ὡς ἄλλος ἀνὴρ, ἐπί πολύν χρόνον, ἵνα μή στερηθῇ ἡ πολιορκία τῆς ἀπό θαλάσσης βοηθείας"⁶.

Πολλοί Θρακιῶτες στρατεύθηκαν κατά τήν Ἐπανάσταση τοῦ 1821. Ἡ Ἱστορία διέσωσε μερικά μόνον ὀνόματα ἐξ αὐτῶν: ὁ Χρῆστος Βυζάντιος (1805-1877), ὁ Κάρπος Παπαδόπουλος, πού αὐτός πρῶτος χρησιμοποίησε τόν ὄρο εὐζωνος γιά τούς στρατιῶτες του, οἱ Ἀδριανουπολίτες Παναγιώτης Μπόχαρης, Σταῦρος Σταμούλης, Χρῆστος Σταυράκης, ὁ Γεώργιος Παπᾶς ἢ Καραγιώργης (ἢ Κούρτογλου), ἀπό τή Βύσσα τῆς Ἀδριανούπολης. Ὁ Γεώργιος Κούρτογλου, πολέμησε στό Γαλάζιο στό Σκουλένιο, στό Μεσολόγγι, Χαϊδάρι, Νεόκαστρο, Ἀράχωβα καί στόν Πειραιᾶ. Πέθανε ὡς ῥακοπώλης τό 1854 ἀπό τή χολέρα πού ἐνέσκηψε στήν Ἀθήνα. Ἄλλοι Θρακιῶτες ἦσαν ὁ καπετάν Κούταβος μέ τήν οικογένειά του καί ὁ Γιάννης Καραβέλας ἀπό τήν Αἴνο. Ὁ Γιώργης Δημητρίου ἀπό τήν Ξάνθη· ὁ Ἰωάννης Τατλικάρης ἀπό τή Ραιδεστό· ὁ Μ. Φουντουκλῆς καί ὁ Νικόλαος Καραχιουσεῖνλής ἀπό τή Βάρνα. Ἀπό τήν περιοχή τῆς Σηλύβριας (Τσαντώ) διακρίθηκαν ὁ Κωστής Ἰγνάτογλους καί ὁ Παπάζογλους· ἀπό τό

⁶ Καλ. Παπαθανάση-Μουσιοπούλου: Ἑλληνικά Προξενεῖα, τομ Α' 1976, σελ. 228, Ἀντ. Ρωσσίδου: Ὁ Θρακικός Ἑλληνισμός, στόν Ἀπελευθερωτικόν Ἀγῶνα, σελ. 223 ἐπ.

Διδυμότειχο καί οί Ἀδριανουπολίτες Καπετάν Βαγγέλης καί Καπετάν Λάζος. Ἐπίσης, πολλοί ἦσαν ἀπό τό Σουφλί, ὅπου εἶχαν καταφύγει πολλοί Σουλιῶτες γιά νά διαφύγουν ἀπό τίς διώξεις τοῦ Ἀλή πασά τοῦ Τεπελενλή. Εἰκάζεται, ὅτι ἡ λέξη Σουφλί ἀποτελεῖ παραφθορά τῆς λέξεως Σούλι. Καί οἱ δύο λέξεις προέρχονται ἀπό τήν ἀλβανική λέξη σουλί πού σημαίνει τήν αἰχμηρή κορυφή τοῦ βουνοῦ⁷ (πρβλ. τήν λέξη σουβλί). Παραφθορά ἐσκεμμένη γιά νά ἀποκρυβεῖ ἡ προέλευση τῶν κατοίκων. Ἡ εἰκασία ἐνισχύεται, κατὰ τόν Ν. Μοσχόπουλο, ἀπό τίς ὀνομασίες τῶν συνοικιῶν τοῦ Σουφλίου, Κακοσούλι καί Λέκα, ὅπως καί ἀπό τίς ἐνδυμασίες οἱ ὁποῖες μοιάζουν μέ ἐκεῖνες τοῦ Σουλίου, καί ἀπό τίς καταλήξεις τῶν οἰκογενειακῶν ἐπιθέτων⁸. Πολλοί ἀπό τή Στενήμαχο, πού οἱ Τοῦρκοι τήν θεωροῦσαν ἐστία ἐλληνική, πῆγαν στήν Πελοπόννησο γιά νά συμμετάσχουν στόν Ἀγῶνα. Ὅσοι ἐπέζησαν καί ἐπέστρεψαν φοροῦσαν φουστανέλλα. Γι' αὐτό, τούς ὀνόμασαν *Μοραληῖδες*, διότι προέρχονταν ἀπό τόν Μοριῖ⁹.

Κατά τή διάρκεια τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821, ἡ Ἑλληνική Κυβέρνηση χρησιμοποίησε πολλά πλοίαρια γιά νά παρεμποδίζεται ἡ λαθρεμπορία καί νά διαφυλάσσεται ὁ ἀποκλεισμός τῶν ἐχθρῶν. Διάφοροι πλοιοκτῆτες παρεξεδράπησαν ἀπό τήν ἀποστολή τους καί ἐπιδόθηκαν στήν πειρατεία. Ὅσοι Σαμοθρακιῶτες, μετά τήν καταστροφή τοῦ νησιοῦ τους διασώθηκαν φεύγοντας, ἄρχισαν νά ἐπιστρέφουν στό νησί. Αὐτοί, ὅπως καί οἱ κάτοικοι καί ἄλλων νησιῶν, δεινοπάθησαν ἀπό τούς πειρατές, οἱ ὁποῖοι ἀποβιβάζονταν καί ἄρπαζαν ὅ,τι ἔβρισκαν. Στήν καταστρεπτική δρᾶση τῶν πειρατῶν ἔθεσε τέλος ὁ Ἄνδρέας Μιαούλης, τόν Φεβρουάριου τοῦ 1828¹⁰.

Ἡ Θράκη καί ἡ Σαμοθράκη, ὅπως καί τό μεγαλύτερο, πολυαριθμότερο καί οἰκονομικά ἰσχυρότερο τμήμα τοῦ ἐλληνισμοῦ, ἔμεινε ἐκτός τῶν ὀρίων τοῦ νέου κράτους. Ἡ Σαμοθράκη, διοικητικά ἀποτελοῦσε μέν τμήμα τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου, ὅμως ἦταν αὐτοδιοίκητη καί στήν οὐσία μᾶλλον αὐτόνομη. Οἱ Τοῦρκοι, -πού ποτέ δέν ἐνδιαφέρθηκαν γιά ἄγωνα ἐδάφη, καί γενικῶς γιά μή προσοδοφόρα τμήματα τῆς αὐτοκρατορίας-, ἀδιαφόρησαν γιά τή φτωχή Σαμοθράκη. Ἔτσι, ποτέ δέν ἐγκαταστάθηκαν περισσότερες ἀπό τέσσερις

⁷ βλ. Γ. Μπαμπινιώτη, Ὄρθογραφικό Λεξικό λ. Σούλι.

⁸ βλ. ὅμως Π. Κυρανούδη, Σουφλί, Θρακικά 1994, σελ. 121.

⁹ Α. Δοξιάδη: Οἱ Μοραληῖδες, Θρακικά, Ἑκτακτον Τεύχος, 1931, σελ. 252.

¹⁰ Ἀλ. Δεποτόπουλου, Ὁ κυβερνήτης Καποδίστριας, σελ. 122, Σ. Μαρκεζίνη, Πολιτική Ἱστορία, τομ. 1ος, σελ. 51.

τουρκικές οικογένειες. Καί αυτές έμαθαν έλληνικά καί τά παιδιά τους παρακολούθησαν τό έλληνικό σχολείο. Αντίθετα, οί Έλληνες τοῦ νησιοῦ οὐδέποτε έμαθαν τουρκικά. Ἡ Σαμοθράκη έλευθερώθηκε από τόν έλληνικό Στόλο, στίς 19 Ὀκτωβρίου 1912.

2. **Ὁ Καποδίστριας καί ἡ αίτηση έγκαταστάσεως Θρακιωτῶν.**

Ἡ Γ' Ἐθνοσυνέλευση τῆς Τροιζῆνος στίς 2 Ἀπριλίου 1827, μέ τό Στ' Ψήφισμά της έξέλεξε τόν κόμη Ἰωάννη Καποδίστρια (1776-1831) Κυβερνήτη τῆς Ἑλλάδος γιά έπτά χρόνια¹¹. Ἡ ὕπαρξη τοῦ κράτους δέν εἶχε αναγνωρισθεῖ, οὔτε τά ὅριά του εἶχαν προσδιορισθεῖ, αλλά ἦταν ἀντικείμενα διαπραγματεύσεων στά ἀνακτοβούλια τῆς Εὐρώπης. Ὁ Καποδίστριας, ἀφοῦ ἐπισκέφθηκε τίς Εὐρωπαϊκές πρωτεύουσες, ἔφθασε στό Ναύπλιο στίς 6.1.1828, μέσα σέ ἐρείπια, νά ὀργανώσει Κράτος ἀπό τό μηδέν. Τό τί εἶδε καί τί βρῆκε ὁ Καποδίστριας τό περιέγραψε ὁ ἴδιος στόν αὐριανό δολοφόνο του τόν Γεώργιο Μαυρομιχάλη, ὅταν τόν ἐπισκέφθηκε *εὐμορφοστολισμένος βουτημένος στό μάλαμα*. Ὁ Γεώργιος Τερτσέτης πού διέσωσε τή συνομιλία τους ἀποδίδει ὡς ἐξῆς ὅσα εἶπε ὁ Καποδίστριας: *«...Εἶδα...γυναῖκες ἀναμαλλiάρες, ἄνδρες μέ λαβωματιές πολέμου, ὀρφανά γδυτά, κατεβασμένα ἀπό τές σπληλιές:....μαυροφορεμένες, γέροντες, μοῦ ζητοῦσαν νά ἀναστήσω τοὺς ἀπεθαμένους τους, μανάδες μοῦ ἔδειχναν εἰς τό βυζι τά παιδιά τους καί μοῦ ἔλεγαν νά τά ζήσω, καί ὅτι δέν τοὺς ἀπέμειναν παρά εκείνα καί ἐγώ....Μετροῦμε εἰς τά δάκτυλα τήν ἐπικράτειάν μας, τ' Ἀνάπλι, τήν Αἴγινα, Πόρον, Ὑδραν, Κόρινθον, Μέγαρα, Σαλαμίνα. Ὁ Ἰμβραήμης κρατεῖ τά κάστρα καί τό μεσόγειον τῆς Πελοποννήσου, ὁ Κιουτάγας τήν Ρούμελη, πολλά νησιά βασανίζονται ἀπό αὐτεξούσιον στρατιώτην καί ἀπό τήν πειρατείαν, τά δύο μεγάλα καράβια σας, εἶναι ἀραμμένα ξαρμάτωτα εἰς τόν Πόρον, ἡ Ἀθήνα ἔφαγε πέρυσι τοὺς ἀνδρειωτέρους τῶν Ἑλλήνων. Ποῦ τό θησαυροφυλάκιον τοῦ ἔθνους; Ἀκούω ἐπουλήσατε καί τήν δεκατιά τοῦ φετεινοῦ ἔτους, πρὶν ἀκόμα σπαρθεῖ τό γέννημα· ὁ τόπος εἶναι χέρσος, σπάνιοι κάτοικοι, σκόρπιοι εἰς τά βουνά καί εἰς τά σπήλαια· τό δημόσιον εἶναι πλακωμένον ἀπό δύο ἑκατομμύρια λίρες στερλίνες χρέος, ἄλλα τόσα ζητεῖτε οἱ στρατιωτικοί, ἡ γῆ εἶναι ὑποθηκευμένη εἰς τοὺς Ἄγγλους δανειστάς· ἀνάγκη νά τήν ἐλευθερώσωμεν...»*

¹¹ βλ. Γιά τόν Ἰ. Καποδίστρια, βλ. τίς κλασικές ὁμότιπλες μονογραφίες τῶν καθηγητῶν Ἀλεξάνδρου Ἰ. Δεσποτόπουλου καί τῆς Ἑλένης Κούκου.

¹². Ὁ Καποδίστριας εἶχε νά ἀντιμετωπίσει τήν ἀντίδραση τῶν κοτσαμπάσηδων, τῶν ὀπλαρχηγῶν, τῶν Φαναριωτῶν, τή δὺσπιστία τῆς Ἀγγλίας, τῆς Γαλλίας καί τῆς Αὐστρίας. Λίγες μέρες μετά τήν ἀφιξή του καί κατόπιν πιέσεώς του, ἡ Ἐθνοσυνέλευση τῆς Τροιζῆνος ἀνέστειλε τήν ἰσχύ τοῦ Συντάγματος καί κυβέρνησε μέ καθεστώς, πού θυμίζει προεδρική δημοκρατία, καί συμβουλευτικό ὄργανο τό Πανελλήνιο.

Ἡ νέα Ἐθνοσυνέλευση, πού ὁ Καποδίστριας ὑποσχέθηκε ὅτι θά συγκαλοῦσε τόν Ἀπρίλιο τοῦ 1828, συνήλθε μετά ἀπό ἀναβολές στίς 11 Ἰουλίου 1829, καί ἀπέτελεσε τήν Δ' ἐν Ἄργει Ἐθνική τῶν Ἑλλήνων Συνέλευση. Ἡ Ἐθνοσυνέλευση ἀντιμετώπισε τό πρόβλημα ἀποκαταστάσεων τῶν προσφύγων. Οἱ πρόσφυγες, πού εἶχαν συρρεύσει στήν Πελοπόννησο καί τή Ρούμελη, ἀπό διάφορα μέρη, ζητοῦσαν τήν ἀποκατάστασή τους, διότι προτιμοῦσαν νά ζήσουν ἐλεύθεροι παρά ραγιᾶδες, ἀναλογιζόμενοι τί τοὺς περίμενε ἂν ἐπέστρεφαν στίς πατρίδες τους. Μεταξύ αὐτῶν ἦσαν Θραῖκες καί Βιθυνοί. Στίς 11 Ἰουνίου συνήλθαν στήν Αἴγινα ὀγδόντα πέντε Θρακο-Βιθυνοί, πού κατοικοῦσαν στό νησί καί ἐξέλεξαν Ἐπιτροπή ἀπό τοὺς Ἀλέξανδρο Μαυροκορδαῖο, Μαργαρίτη Κούταβο καί Κωνσταντῖνο Σχινᾶ, γιά νά ἐπιτύχουν τήν παραχώρηση τόπου, γιά τήν ὀριστική τους ἐγκατάσταση. Μεταξύ αὐτῶν, στή συνέλευση παρευρέθησαν ὁ ἀπό τή Βιθυνία μητροπολίτης Ναυπάκτου καί Ἄρτης Πορφύριος καί ὁ Γραμματέας τῆς Δ' Συνελεύσεως Ἰακωβάκης Ρίζος. Οἱ περισσότεροι ἦσαν ἀπό τήν Αἴνο, καί ἀκολουθοῦσαν οἱ Κωνσταντινουπολίτες καί οἱ Ἀδριανουπολίτες. Λιγότεροι ἦσαν ἀπό τήν Ἄρετσοῦ, τήν Ἀγχίαλο καί τήν Ἄρτάκη. Σ' αὐτούς προστέθηκαν στίς 23 Ἰουνίου καί ἐξήντα ἐπτὰ Θρακο-Βιθυνοί τοῦ Ναυπλίου. Στίς 24 Ἰουλίου συνέταξαν ἀναφορά πρὸς τή Δ' Ἐθνοσυνέλευση, πού ὑπέγραφαν οἱ Κ. Δ. Σχινᾶς καί Δημ. Σκαρλᾶτος ὡς μέλη τῶν προσφύγων Θρακο-Βιθυνῶν καί ἐκπρόσωποί τους, τήν ὁποία ἀπηύθυναν πρὸς τόν Καποδίστρια, τήν παράκληση «*νά τεθῆ ὑπό τήν σκέψιν τῶν ἀπεσταλμένων τοῦ ἔθνους*». Ὁ Καποδίστριας στό ἀπό 2 Αὐγούστου 1829 διαβιβαστικό πρὸς τήν Ἐθνοσυνέλευση ἔγγραφο σημειώνει: «*Συνιστῶμεν εἰς τήν εὐνοϊκὴν σας διάθεσιν, κύριοι, τὰς αἰτήσεις τῶν Θρακο-Βιθυνῶν, τὰς ὁποίας καθυποβάλλουσιν εἰς τήν δικαιοσύνην τοῦ ἔθνους*.

---

¹² Ντ. Κονόμου, Ὁ Γ. Τερτσέτης καί τὰ εὐρισκόμενά του, 1984 σελ. 795 ἐφ., βλ. καί Ν. Σοῖλεντάκη, Ἡ λιτότητα τοῦ Καποδίστρια, Νέα Ἑστία 1990, 1174 ἐφ.

*Τοῦτο ποιοῦντες, ἐκπληροῦμεν τό χρέος μας μέ εὐχαρίστησιν». Μέ τήν ἀναφορά τους, ζητοῦσαν «νά συμπεριληφθῶσι εἰς τήν ὀλομέλειαν τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους καί νά δοθῇ εἰς αὐτούς γῆ εἰς κατοικίαν παράλιος, μέ προνόμια ἀνάλογα εἰς προσδιωρισμένον καιρόν · παρασταίνουσι δέ τήν αἴτησιν αὐτῶν καί δικαίαν, ἔνεκα τῶν ὁποίων ἔπαθον ὡς Ἕλληνες, ὑποστάντες πρῶτοι σφαγάς, δημεύσεις, φυγαδεύσεις καί πλανώμενοι ἐννεαετίαν ἤδη ξένοι, ἀπόλιδες, ἀνέστιοι, καί συμφέρουσαν ἐν ταύτῳ εἰς τό ἔθνος, ἔχον ἀνάγκην πολυανδρίας πρός καλλιέργειαν τῆς γῆς, εἰς πρόοδον τοῦ ἐμπορίου καί τῆς βιομηχανίας". Ἀντί ἀποίκων ἑτεροεθνῶν, τονίζουν, ἑτεροθρήσκων καί ἑτερογλώσσων, δέν εἶν' ἀσυγκρίτως συμφερότερον νά κατοικηθοῦν τόσα ἀκατοίκητα μέρη τῆς Ἑλλάδος ἀπό ὁμογενεῖς ὁμοθρήσκους καί ὁμογλώσσους, ὅταν αὐτοί, μάλιστα ἔπαθον τά πάνδεινα διά τήν ἑλληνικήν ἐπανάστασιν, ὅταν αὐτοί δέν ἔπαυσαν ἐκθύμως ἀγωνιζόμενοι ὑπέρ τῆς ἑλληνικῆς ἐλευθερίας;». Ἡ ἀναφορά τους ἀναγνώσθηκε στίς 2 Αὐγούστου, ἔγινε εὐμενῶς δεκτή καί διαβιβάσθηκε στήν ἐπιτροπή τῶν ἀναφορῶν γιά νά γνωματεύσει. Στίς 4 Αὐγούστου, ἡ Ἐπιτροπή γνωμάτευσε, ὅτι *κρινομένης καί δικαίας καί ἐπωφελοῦς τῆς αἰτήσεώς των, νά διευθυνθῇ πρός τήν Κυβέρνησιν, ἵνα, λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν τάς περί τῶν τοιούτων ἀποφάσεις τῶν παρελθουσῶν Συνελεύσεων, ἐνεργήσῃ καί περί αὐτῶν ὅ,τι καί περί τῶν ἄλλων* ¹³. Ὅμως σχετικές ἀποφάσεις δέν ἐλήφθησαν καί πολλοί ἀπό αὐτούς ἐπέστρεψαν στά μέρη τους τοῦς ὁποίους οἱ συμπατριῶτες τους ὀνόμασαν Μοραλιῆδες.*

---

¹³ Ἀρχεῖα Ἑλληνικῆς Παλλιγενεσίας, τομ. 2ος, σελ. 139, 616-623.